

<https://helda.helsinki.fi>

Työväen Arkiston vuodet

Saarela, Tauno

2020

Saarela , T 2020 , ' Työväen Arkiston vuodet ' , Työväentutkimus , Vuosikerta. 2020 , Sivut 135 .

<http://hdl.handle.net/10138/338235>

cc_by
publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Työväen Arkiston vuodet

Marjaliisa Hentilä ja Mikko Kosunen: *Demokratian muisti: Työväen Arkisto 110 vuotta*. Työväen Arkiston julkaisu 9. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura, Helsinki 2019. 393 s. ISBN 978-952-5976-79-3

Työväen Arkisto on Euroopan vanhimpia työväestön arkistolaitoksia. Se perustettiin vuonna 1909, samoihin aikoihin kuin vastaavat laitokset Norjaan ja Tanskaan. Ruotsiin arkisto oli syntynyt jo vuonna 1902. Ensimmäisten kuudenkymmenen vuoden aikana Työväen Arkiston keskeistä toimintaa olivat arkistoaineiston tallentamisen ohella puolue-toimitsijoita ja toimittajia auttanut kirjallisuus ja lehtileikkeiden kokoaminen. Työväestön ja sen liikkeen tutkimisen yleistyminen 1970-luvulta lisäsi tarvetta saattaa aineistoja tutkijoiden luettaviksi. Resursseja siihen toi valtionapujärjestelmän synty vuonna 1974. Arkistonhoitaja Matti Niemisen ideoimalla järjestelmällä oli huomattava merkitys arkiston kehittymiselle. Toiminnan digitalisoituminen puolestaan muutti aineiston tarjoamistapaa 2000-luvulla.

Työväen Arkiston ja SDP:n suhde on vaihdellut värittömästä sujuvuudesta värikkäisiin appelsiinien ja norsujen myyntitapahtumiin. Alkuvaiheissa keskinäinen kytkös oli vahva, kun arkistonhoitajat olivat tärkeitä puoluehenkilöitä. Sodan jälkeisiä ratkaisuja säätiöineen ja kannatusyhdistyksineen voisi tulkita puoluejohdon pyrkimykseksi hankkia etuja arkiston yleishyödyllisen luonteen avulla. SDP:n etäisyyttä arkistoon 1990-luvulla osoittaa se, että SDP oli tällöin haluton avustamaan sitä. Värikkyyttä suhteisiin ovat tuoneet myös arkistonhoitajan erottamiset vuosina 1941 ja 1959 SDP:n sisäisten erimielisyyksien takia.

Työväen Arkisto on hakenut kansainvälisiä yhteyksiä alusta alkaen. Anna Wiik osallistui jo vuonna 1928 Tukholmassa pidettyyn pohjoismaisten työväenarkistojen ensimmäiseen kokoukseen. Osallistuminen jatkui vuonna 1943 ja 1950-luvun alussa. Ennakkoluulotto- muutta osoitti Ruotsin työväenarkiston kanssa toteutettu työntekijöiden vaihto vuonna

1948. Vuonna 1976 alkanut jäsenyys työväenhistoriainstituutioiden kansainvälisessä järjestössä IALH:ssa on ollut merkittävä asia arkistolle. Kansainvälisen toiminnan hieman luettelomaiseen esittelyyn on pujahtanut pieni virhe: pohjoismaisten työväenarkistojen kokouksessa vuonna 2010 pidetyt esitelmät on sijoitettu vuoden 1997 kokoukseen.

Arkistoa on tarkasteltu ennen kaikkea sisältäpäin, mutta yhteiskunnallisten tapahtumien vaikutus pilkahtaa esiin muun muassa aineiston karttumista käsittelevissä kohdissa. Esimerkiksi ns. kommunistilait vaikuttivat huomattavasti aineistojen karttumiseen. Lakien seurauksena lakkautettujen työväenjärjestöjen aineistoja luovutettiin Työväen Arkistoon 1930-luvulla. Kenties jo Turun, Oulun ja Kotkan työväenyhdistysten suuret arkistoluovutukset vuonna 1932 liittyivät järjestöjen pelkoon aineistojen tuhoutumisesta oikeistolaisen liikehdinnän aikana. SDP:n hajaannus puolestaan synnytti ammattiyhdistysliikkeesä haluttomuutta luovuttaa aineistoja Työväen Arkistoon. Aineistoja kartuttivat myös ammattiliittojen ja osuusliikkeiden fuusiot sekä punapäätöiden konkurssit 1990-luvulla. 1970-luvulla aineistot karttuivat esimerkiksi Työväen Sivistysliitossa alkaneen muistitiedon keruun siirtyessä arkistoon.

Demokratian muisti -kirja valottaa monipuolisesti kansalaisyhteiskuntatasoisen arkistotoiminnan historiaa ja nykypäivää Suomessa. Se osoittaa vakuuttavasti Työväen Arkiston ja muiden vastaavien arkistojen merkityksen ja tarpeellisuuden. Teos kertoo elävästi, miten työteliäitä, motivoituneita ja asiaansa paneutuneita henkilöitä arkistoissa on työskennellyt ja työskentelee.

Tauno Saarela
dosentti, Helsingin yliopisto